

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
16/2758

Vår ref
16/802-

Dato
1.11.2016

Høring - Forslag til ny domstollov og endringer i forskrift om offentlighet i rettspleien

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 15. juni 2016 og 15. september 2016, med vedlegg, der det sendes på høring en enpersonsutredning med forslag til ny domstollov, et tilleggsnotat fra Domstolsadministrasjonen om offentlighet i rettspleien, samt et notat fra Domstoladministrasjonen om en hjemmel i domstolloven om adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene.

Nedenfor følger våre merknader til utredningen og tilleggsnotatene.

- Innledning - jordskifteretten er en særdomstol

Jordskifteretten er en særdomstol, jf. gjeldende domstollov § 2. I utredningen foreslås begrepet "særdomstol" endret til "spesialdomstol". Landbruks- og matdepartementet har ikke spesielle merknader til dette. I utkastet foreslås også å liste opp flere av særdomstolene enn det gjøres i gjeldende lov, bl.a. slik at Arbeidsretten og Utmarksdomstolen for Finnmark nevnes. Dette gjør loven mer informativ og vi støtter dette forslaget.

- Forholdet mellom domstolloven og jordskifteloven

Den nye jordskifteloven trådte i kraft 1. januar 2016. Loven slår i § 2-2 fast at domstolloven gjelder for jordskifterettene om ikke annet er fastsatt. Det samme følger av domstolloven § 2 andre ledd, som jordskifteloven også henviser til. Lovutkastet har etter det vi kan se ingen bestemmelser som henviser til særlovenes organisering av særdomstolene. Vi mener at slike

bestemmelser, som for eksempel henviser til jordskiftelovens organisatoriske regler, vil kunne ha informasjonsverdi. I hvert fall når det gjelder jordskifterettene, hvor det er mange selvprosederende parter, er dette viktig.

Forholdet mellom domstolloven og ny jordskiftelov ble drøftet i kapittel 7.3 i Prop. 101 L (2012-2013) og innholdet i gjeldende regler bygger på et samspill mellom de to lovene. Landbruks- og matdepartementet bemerket bl.a. følgende om forholdet til domstolloven:

"Departementet er samd med Justisdepartementet og jordskifterettene i Agder jordskiftedømme om at det er ein fordel å ta inn ei føresegn som viser til at domstollova i utgangspunktet gjeld. Det dekkjer eit alminneleg informasjonsbehov om samanhengen mellom jordskiftelova og domstollova. Ein slik regel fører ikkje med seg noko realitetsendring, men slik § 2-2 i lovforslaget er forma, oppstår det eit behov for unntak frå domstollova i dei tilfella arbeidet til jordskifteretten gjer det nødvendig med egne reglar. Det er mellom anna tilfellet når det gjeld inndeling i jordskiftesokn, bemanning ved og leing av jordskifterett, krav til jordskiftedommarar, utval av jordskiftemeddommarar, oppnemning av jordskiftemeddommarar og tilpassa lovnad frå jordskiftemeddommarane.

Departementet er samd med jordskifterettene i Agder jordskiftedømme om at reglane om utnemning og konstitusjon av jordskiftedommarar bør vere i domstollova. Reglane om utnemning og konstitusjon av dommarar vil til vanleg vere av lita interesse for partane i saka. Omsynet til sjølvprosederande partar veg derfor ikkje særleg tungt i denne samheng. Når det kjem inn ei generell tilvising til domstollova, er det etter departementets meining ikkje grunn til å føre vidare den meir avgrensa og konkrete tilvisinga som ein finn i § 2-5 i høyringsforslaget."

Jordskifteloven har således egne regler om bemanning og ledelse ved jordskifterettene (lovens § 2-3), utdanningskrav til jordskiftelagdommer, jordskiftedommer og jordskiftedommerfullmektig (§ 2-4), utvalg av jordskiftemeddommere (§ 2-5), sammensetningen av jordskifteretten (§ 2-6), oppnevning av jordskiftemeddommere (§2-7) og formaning og forsikring ("innprenting og lovnad" - § 2-8).

I jordskifteloven § 8-7 er det regler om sammensetningen av lagmannsretten ved behandling av henholdsvis dom, kjennelse, vedtak eller jordskifteavgjerd. Jordskifteloven har egne bestemmelser om rettens sammensetning ved prøving av jordskifteavgjerd. For sammensetningen ved prøving av andre avgjørelser viser jordskifteloven til domstolloven § 12.

Sentrale bestemmelser for jordskifterettene i domstolloven er bl.a. §§ 54, 55a til 55h og § 62a om dommere og rettens embets- og tjenestemenn. Domstolloven § 62a slår fast at lagmannsrettene skal ha jordskifteteknisk personale. For jordskifterettene er bestemmelser om teknisk personale gitt i jordskifteloven § 2-3 andre ledd.

Dette "grensesnittet" mellom gjeldende domstollov og jordskifteloven er nylig fastsatt av Stortinget og vi ser i utgangspunktet ikke grunnlag for å endre på det. Dersom domstolloven skal endres kan imidlertid grensesnittet forrykkes, og fordelingen av bestemmelser mellom lovene må da gjennomgås på nytt. En slik gjennomgang er ikke foretatt i utredningen. Vi viser for eksempel til utkastet § 4-1 (3) som omhandler kommunenes plikt til å stille lokaler for tingretten, og § 4-4 (2) andre punktum om tilkalling av varadommer som etter ordlyden også bare gjelder for tingretten. Vi legger til grunn at denne typen regler, som uttrykkelig gjelder for tingrettene, også bør gjelde for jordskifterettene slik som i dag. Reglene om kommunens plikt til stille lokaler og om bruk av varadommer, er viktige også for jordskifterettene.

Tilsvarende problemstilling gjelder også i forhold til § 4-5 om tilkalling av dommere. Dette er bestemmelser som i gjeldende domstollov står i kapittel 1 om domstolene generelt, men som i utkastet er flyttet til kapitlet for tingrettene. Omorganiseringen av bestemmelsene kan skape tvil om de får anvendelse for jordskifterettens virksomhet. Vi ser på disse spørsmålene som så viktige at vi ønsker å ha en dialog med Justis- og beredskapsdepartementet om sorteringen av bestemmelsene under utarbeidelsen av en lovproposisjon. Det må ses på endringsbehovet både i domstolloven og jordskifteloven, og lovene må ses i sammenheng.

- Utkastets regler om rettens sammensetning

Utkastet § 3-4, om lagmannsretten sammensetning i den enkelte sak, virker ikke å være i overensstemmelse med jordskiftelovens § 8-7. Utkastet § 3-4 ser ikke ut til å ta høyde for at lagmannsretten kan settes med én jordskiftelagdommer og to eller fire jordskiftedommere ved behandlingen av anke over jordskifteavgjerd, slik det følger av jordskifteloven § 8-7 andre ledd. Er det anket over flere avgjørelser som behandles som samme sak (jf. jordskifteloven § 8-1 sjette ledd) fastsetter førstelagmannen rettens sammensetning etter jordskifteloven § 8-7 tredje ledd. Lagmannsretten skal altså ikke alltid settes med tre fagdommere. Utkastet § 3-4 må derfor endres. Kapittel 3 bør dessuten synliggjøre førstelagmannens myndighet på en bedre måte.

Utkastet § 13-2, om endringer i rettens sammensetning etter påbegynt hovedforhandling, bør endres slik at første ledd nevner både jordskiftelagdommer og jordskiftedommer. Begge dommerkategorier er fagdommere etter reglene i utkastet § 6. Siste punktum i § 13-2 første ledd kan skape tvil om regelen gjelder både for første og annen instans, i og med at jordskiftedommer ikke nevnes.

- Rettsmøter hvor det ikke møter prosessfullmektiger for noen av partene

Det er ikke uvanlig med selvprosederende parter i de sakene jordskifteretten behandler. Det er samtidig slik at jordskifterettene ofte holder rettsmøter utenfor rettens faste lokaler eller ved befaringer ute i marken. Jordskiftelovens hovedregel er også at retten settes med

jordskiftedommeren som enedommer. Jordskifterettene (og lagmannsrettene) skal som nevnt ha jordskifteteknisk personale (ingeniører), men disse har andre oppgaver enn å gjøre opptak av lyd og bilde. Et krav som foreslått i ny domstollov § 15-3, om at det alltid skal tas lyd- og bildeopptak fra forhandlingene i rettsmøtene, skaper derfor både praktiske og økonomiske utfordringer for jordskifterettene.

- **Tilleggsnotatet om offentlighet mv. i domstolene og notatet om adgangs- og sikkerhetskontroll i domstolene.**

Landbruks- og matdepartementet har ikke spesielle merknader til Domstoladministrasjonens tilleggsnotatet om offentlighet mv. i domstolene. Når det gjelder spørsmålet om å innføre en klar lovhjemmel for domstolenes utøvelse av adgangs- og sikkerhetskontroll støtter vi dette. Vi ser imidlertid at det for jordskifterettene oppstår en del særlige spørsmål knyttet til sikringstiltak, i og med at retten som nevnt ofte settes utenfor rettens faste lokaler, for eksempel i kommunehus, grendehus osv. I det videre arbeidet med ulike sikringstiltak må dette tas med i vurderingene.

- **Andre spørsmål**

Utredningen nevner muligheten for å slå sammen rettergangslovene (domstolloven, tvisteloven og straffeprosessloven), der domstolloven kunne være en fellesdel i en samlet rettergangslov. Etter Landbruks- og matdepartementets oppfatning vil en samlet lov måtte bli svært omfattende og lite oversiktlig. Vi tror ikke en slik løsning ville innebære noen forenkling eller gjøre rettergangslovgivningen lettere tilgjengelig.

I utredningen på s. 73 fremholdes det at utkastet er ajourført i forhold til de endringer i domstolloven som følger ved ikrafttreddelsen av den nye jordskifteloven. Vi ser at dette langt på vei er gjennomført, men at det i visse bestemmelser likevel gjøres bruk av utdaterte betegnelser som "jordskifteoverdommer" (utkastet § 5-2, på s. 141) og "jordskifteoverrettene" (utkastet § 6-2, s. 14 og 142).

Vi har ellers merket oss forslaget om bruk av begrepet "lekdommer" som samlebegrep for meddommere og lagrettemedlemmer. Vi mener begrepet "jordskiftemeddommer" uansett bør beholdes i jordskifteloven. En ny domstollov bør også inneholde opplysninger om at det gjelder egne regler for valg av lekdommere for jordskifterettene i jordskifteloven § 2-5.

For øvrig vil vi påpeke at utredningen mangler et lovspeil, noe som har gjort det vanskelig å vurdere om lovutkastet fullt ut viderefører gjeldende domstolslovs bestemmelser om for eksempel jordskifterettene og lagmannsrettene. Vi forutsetter at Justis- og beredskapsdepartementet i det videre arbeid med lovforslaget tar en gjennomgang av dette.

Som nevnt ovenfor ønsker Landbruks- og matdepartementet en dialog med Justis- og beredskapsdepartementet under utarbeidelsen av lovproposisjonen, særlig med tanke på fastsettelsen av grensesnittet mellom domstolloven og jordskifteloven.

Med hilsen

Inger Grette (e.f.)
avdelingsdirektør

Tom Saugnes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer